

Välfärdsområdesstyrelsen 27.10.2025

Givande av utlåtande till finansministeriet regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om välfärdsområden och om temporär ändring av lagen om välfärdsområden

Beredning och upplysningar (fornamn.efternamn@luvn.fi):
Virtanen Toni

Beslutsförslag

Välfärdsområdesdirektör Svahn Sanna

Välfärdsområdesstyrelsen beslutar ge det bifogade utlåtandet till finansministeriet.

Behandling

Beslut

**Redogörelse
Yleistä**

Valtiovarainministeriö pyytää Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta.

Alijäämän kattamista koskevaa sääntelyä muutettaisiin väliaikaisesti siten, että valtiovarainministeriö voisi tietyin edellytyksin myöntää niille hyvinvointialueille, joille ei ole kertynyt uutta alijäämää vuodelta 2025, mahdollisuuden kattaa ennen vuotta 2025 syntyneet alijäämät vuoden 2027 tai vuoden 2028 loppuun mennessä.

Lisäksi hyvinvointialueiden investointisuunnitelman toimittamista koskevia määräaikoja muutettaisiin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Ehdotettu alijäämän kattamismääräajan jatkamista koskeva sääntely olisi voimassa 31.12.2029 asti.

Lausunto on annettava viimeistään 31.10.2025.

Alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkaminen (115a §)

Hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne on ollut haastava alueiden kahden ensimmäisen toimintavuoden aikana. Alueiden yhteenlaskettu kertynyt alijäämä vuosilta 2023–2024 on 2,45 miljardia euroa eli 438 euroa per asukas tai noin 10 prosenttia vuoden 2024 valtion rahoituksesta. Valtaosalla hyvinvointialueista talouden näkymissä on kuitenkin tapahtunut käänne parempaan loppuvuoden 2024 aikana ja kustannusten kasvu on hidastunut aiemmasta. Tämän kehityksen jatkuminen on syytä varmistaa.

Keskeistä on, että alueet tekevät kaikki mahdolliset toimet talouden tasapainottamiseksi jo vuonna 2025, jolloin vuodelle 2026 ei kohdentuisi niin suuria sopeutuspaineita. Vuonna 2025 alueiden taloudellista tilannetta helpottaa vuoden 2023 kustannusten toteuman perusteella maksettu lakisääteinen rahoituksen jälkikäteistarkistus (noin 1,4 miljardia euroa).

Hyvinvointialueiden tilanteet ovat kuitenkin eriytyneet. Lainsäädännön muutoksella pyritään varmistamaan toimintaa ja taloutta merkittävästi uudistamaan ryhtyneiden hyvinvointialueiden mahdollisuus kattaa alijäämänsä harkinnanvaraisen määräajan jatkamisen puitteissa. Valmisteltavalla lainsäädännöllä on myös tarkoitus ehkäistä julkisen talouden kannalta ennakoimattomien ja hallitsemattomien vaikutusten realisoitumista.

Pääsääntönä säilyisi edelleen velvoite kattaa hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Väliaikaisen sääntelyn tavoitteena on säädösperustaisesti mahdollistaa tietyin edellytyksin niille hyvinvointialueille, jotka eivät alueen taloustietojen perusteella objektiivisesti arvioiden pysty sopeuttamaan toimintaansa voimassa olevassa laissa säädettyyn alijäämän kattamismääräaikaan mennessä, tarvittavien toimenpiteiden ajoittaminen vuoden tai kaksi vuotta pidemmälle ajanjaksolle. Mahdollisuus koskisi kuitenkin vain niitä hyvinvointialueita, jotka alueen taloustietoihin ja taloudelliseen näkymään perustuvan realistisen arvion mukaan pystyisivät kattamaan alijäämänsä vuodella tai kahdella pidennetyssä määräajassa.

Sääntely pyritään kohdentamaan mahdollisimman tarkasti niille hyvinvointialueille, jotka ovat määrätietoisesti toteuttaneet toimia taloutensa tasapainottamiseksi voimassa olevan sääntelyn mukaisesti ja siten saaneet kuluvan vuoden osalta taloutensa tasapainoon, mutta joiden ei kuitenkaan ole mahdollista noudattaa voimassa olevaa hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 115 §:n 2 momentin mukaista sääntelyä uudistuksen alkuvuosina kertyneen alijäämän osalta.

Käytäntö on osoittanut, että palvelurakenteeseensa ja palvelutoimintaansa päämäärätietoisesti uudistuksia tehneet hyvinvointialueet ovat kyenneet hillitsemään kustannustensa kasvua tavalla, joka johtaa talouden tasapainottumiseen ja siten myös alijäämien kattamiseen laissa säädetyssä

määräajassa palvelut turvaten. Olennaista on käytännössä ollut tasapainottamisen aikajänne eli riittävän voimakkaat uudistukset riittävän varhain aloitettuina, jolloin vuotuinen sopeuttamistarve ei ole päässyt muodostumaan liian suureksi. Sääntely kohdennettaisiin laissa säädettävien edellytyksin niille alueille, joille se on lainsäädännön noudattamiseksi välttämätöntä. Väliaikainen sääntely vahvistaa siten osaltaan laillisuusperiaatteen toteutumista hyvinvointialuelähtöisesti.

Muutoinkin esityksen tavoitteena on painottaa hyvinvointialueiden itsehallinnon toteutumista ja tukea hyvinvointialueen omaa päätöksentekoa parantamalla väliaikaisesti säädösperustaisesti alueiden mahdollisuuksia omin toimin sopeuttaa talouttaan ilman hyvinvointialueen arviointimenettelyä. Valtion hyvinvointialueiden ohjauksen kokonaisuuteen ei muutoin esitetä muutoksia.

Investointisuunnitelma (16 §)

Hyvinvointialueiden investointisuunnitelmien ministeriöille toimittamisen aikataulun muutosehdotuksen tavoitteena on helpottaa investointisuunnitelmien valmistelua ja käsittelyä hyvinvointialueilla, kun kerrallaan olisi käsiteltävänä vain yksi, seuraavaa vuotta koskeva suunnitelma. Tavoitteena on parantaa investointisuunnitelmien tarkkuustasoa lyhentämällä suunnitelmien toimittamisen ja niiden toteuttamisen välistä aikaa.

Toimivalta

Hallintosäännön 42 §:n kohdan 24 mukaan aluehallitus päättää lausuntojen antamisesta koko hyvinvointialuetta koskevissa merkittävissä asioissa.

Bilaga

- 1 Lausunto valtiovarainministeriölle hallituksen esityksestä eduskunnalle hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (kohdennettu alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkaminen)

Tilläggsmaterial

- Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen editykseksi eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta, VN/20605/2025

För kännedom

Verkställighet

Beslutshistoria